

A wie si mir dann?

Dat ass esou eng Fro, déi kënnen sech d'Leit aus der Bourgogne, dem Lécker Land, bei Münster, rondrëm Utrecht asw. grad **esou „rhetoresch“ stellen, dat heescht, ouni eng kllassesch Äntwert ze ginn ... oder vun aneren ze kréien.** Et ka jo kee léien, datt déi verschidde Géigenden aus dem Frankräich, der Belsch, der Bundesrepublik, Holland an anere souveräne Länner Ennerscheeder opweises hunn. **Nëmmen klenggetëppelt Gesichter kënnen doran eppes Negatives fannen, Nationalismen, Fanatismen asw.** Dat, wat si (an äis) alleguer vun enaner ennerscheet ... ass just dat, wat déi eng fir déi aner interessant an esouguer sympathesch maache kann ... souzesoen eist Mateneen an Europa. Si sinn all op hir Fassong verschidden a keng méi wéi déi aner. Mir och net. **„E pluribus unum“** ass de Wopesprooch vun den USA!

Natierlech gëllt dat och fir déi kéipweis Ennerscheeder an de Sproochgewunnechten. Et verhënnert an deenen eenzele Länner net, datt si eng bestëmmte Mëtelsprooch hunn an unerkennen, déi jo dann e Stéck vum allgemenge „Gesicht“ vun hirem Land ass. Dëst Gedankespill passt bei Lëtzebuerg op eng Fassong eran, fir déi mir iwwer d'Grenzen eraus esouguer beneit ginn! **Eis Sprooch ass nun emol e Stéck vun deem, „wat mir wëlle bleiwen“ ...** an d'Lëtzebuurger hunn sech trotz allergréisste Geforen un dat Stéck „MIR WËLLE BLEIWEN, WAT MIR SINN“ 1941 gehall! Dat dierf, bei allem Versteesdemech fir kabaretistesche Intelligenzturnereien net vergiess ginn.

Duerch eis eege „kleng Sprooch“ si mir einfach – op eng Europa-eemoleg Fassong! – forcéiert, äis ganz fréi an zwou aner grouss Kultursproochen eranzeschaffen, ee Gléck! Mat „eisem“ Däitschen a Franséschen entsteet dann och nach **e wonnerbare Fong fir d'Weltsprooch Englesch**, wéi e wierklech net besser kënt sinn... a bleiwen, wéi een ass!

Firwat solle mir an dese Wochen net emol **drun denken, wéi, bis 1867, mat Lëtzebuerg gespilt guff wéi bei de Kanner am Schoulhaff mat de Jicken** (Bueteren, Mierwelen ...); op d'Fassong „*Wer hat noch nicht, wer will noch mal?*“ Deemools war seng Zort Houfert fir de „Lentze Misch“ keen Zoufall an net falsch, wéi hien 1859 den éischten Zuch hei mat engem patriotische Refrain begréisst huet; **mat „Nationalismus“ hat et näischt ze dinn, datt deen héije Regierungsbeamten am Fong geholl seng Angscht a Verse vu bieden a biede gesat huet ...** hien huet wéi knapps ee gewosst, wat fir eng Lompe wou a bei wem giffe sténken! Wien dem Rodange säi Reenert zerguttst liest a bedenkt, dee fënnt – genee an deene Joeren, ower op eng aner Manéier – déiselwecht Suerg fir eise kleespeere Grand-Duché; **de Reenert ass just rondrëm d'Joer 1867 vun deem fatalen „Traité“ vu London entstan!** Wat wiere mir dann haut? E Motz- oder Stëbseck vun eise südlechen a westlechen Noperen ... a wem seng „Frontalierë“ wiere mir dann. Gitt déi formidabel Expo op Dräi-Eechele kucken!

Och un de Referendum vun 1919 iwwer d'Form vun eisem Land dierf ee vläicht e puer Gedanken hänken ... an **e klenge Merci fir déi hunn, déi deemools fir d'Land riichtgestan hunn;** dofir brauch een net onbedéngt den Historiker erauszekéieren. Et huet och näischt mat deem „richegen“ Ausdrock vun „Nationalismus“ ze dinn, wann op eisem Nationalfeierdag dru geduecht (erënnert) gëtt, wéi mir äis mat deer immenser Majoritéit am Zweete Weltkrich mat Angscht, Doud a Leed „geschéckt“ hunn. Eng einfach Fro: **Ass dat dowäert, datt mir dee Fändel eraushänken, deen en Zeechen, e SYMBOL fir eise Patriotismus ass ... a vu Respekt fir all aner Länner an hir Leit?** Jo oder neen?

Wuertfelder

Et gëtt fir eis Sprooch, grad ewéi fir all aner, **verschidde Manéieren, fir ee „mat der Hand ze huelen“.** Natierlech kann ee stur, isoléiert an dréche „Vakabelen“ léieren/béichsen a Verb-Lëschten eranzéien, duerno Exercicen an Traduktioune maachen, déi lues a lues bei literareschen Texter landen. Fir Analysen ass d'Zäit dann zeideg ... mä **mam „Gepiddels“ an Texter a Gedichter soll eréischt ugesat ginn, wann e bestëmmte Sproochfong do ass.** En Haus gëtt eréischt gegipst, ugestrach, Leitungen, Plättercher an de Buedem geluecht, Dieren agesat, wann d'Beetongen an d'Mauern erop sinn an den Daach driwwer ass. Gewëss, dat sinn esou **pädagogesch Meenungen; deer gëtt et praktesch esou vill wéi Pädagoge selwer.** Wéi sot den Helmut Kohl: *Wichtig ist, was hinten rauskommt!*

Probéiert et emol mat deer gudder eelerer **Method vun de „Wuertfelder“.** Denkt z. B. un de Gaart an alles, wat dra steet, dra wiisst a geschafft gëtt ... a „maacht Sätz“ domat. Denkt am selwechte Sënn u Wissen a Bëscher, a setzt alles an en Zesammenhank. **Datselwecht léisst sech iwwer eise Kierper maachen an dat, wat domat ka lass sinn, Guddes, Boboen a Krankheeten.** Verbannt „Elementer“ mat typesche Verben ... notéiert iech vläicht déi méiglech Wuertfelder do rondrëm ... dir wäert gesinn: Do kënt eppes eraus ... well et ass absolutt **Famill mat der Fassong, op déi eis Kanner schwätze léieren.**

vum Lex Roth

(Zeechnung: O. Jaminon)

Liesen, „technesch“ gekuckt

Am normale Fall, an dat **fir wäit iwwer 90 % vun de Lieser, ass „Liesen“ nun emol eng „flësseg“ Saach:** Et kuckt een net Buschtaf fir Buschtaf, mä Gruppe vun Zeechen ... oder ganz Wierder, wann net esouguer automatesch e puer Wierder mateneen ... ouni dat selwer ze mierken. Probéiert et bei iech selwer: Wa mir haart liesen, da si mir ewell mat den Ae beim Wuert „3“, iwwerdeems mir d'Wuert „1“ ausschwätzen. Vlächet huet dir selwer nach net drop opgepasst, datt déi Saach och bei iech esou fonktionéiert; no engem gudden Training zitt dat „Kucke-Liesen“ sech esouguer bis op 4-5 an nach méi Wierder ... eng Saach fir Neurologen. Huet dir ewell **dru geduecht, datt et Sprooch gëtt, wou praktesch kee Vokal geschriww gëtt (Arabesch)?**

Genee duerch deesen Ëmstand ass et praktesch iwwerflësseg, esou Kuebereie wéi „Pompjeeën“ oder „Geleeënheet“ **mat dem „e“ vollzestoppen, datt et wierklech net méi ganz verstänneg ass;** plazeweis lächerlech. Et fällt am Däitschen och kengem an, an de Wierder „geimpft / eingeigelt“ den Duebellaut/ Diphthong „ei“ ze gesinn ... just well jo automatesch (nom Phenomän vun hei uewen) ni eenzel Buschtawen, mä Gruppierungen a ganz Wierder gelies ginn. Do gëtt vu sougenannte Schreifweisspezialisten **d'Ham ze vill an der Mëllech gekacht.** Kuckt iech déi hiermiddeg englesch Orthographie un, dann ass jiddfer Commentaire iwwer eis Schreifweis e Witz!

Net dacks genuch ...

... ka gesot ginn, datt **bol vun Nationalis-** huet och net déiselgaangenheet a Bedeiden d'franséisch No-Et ass en Zeeche fir en Generatioune vu virdu-

fach esou an e Lëtze-ass ... den Nationalfändel ass souzesoen de „Logo“ vun eisem Staat, deen am 19. an 20. Joerhonnert méi ewéi eng Kéier a Gefor war, eng Zort Biischeschaf oder Spëndche vu Frankräich oder der Belsch ze ginn ... stellt iech emol och nëmmen eng Minutt vir, wuer d'Lëtzebuurger da géng schaffe goen, a woufir dat nun emol net esou ass. Mä, gelldir, **et geet äis jo gutt; firwat solle mir äis Gedanke maachen;** firwat e Fändel ophänken? Dat huet also nach Zäit ... bis datt et vlächet verbuede gëtt. E schéine laténgesche Saz: *Videant consules*, ganz fréi iwwersat: Da kucke mer alt emol.

eise Fändel kee Sym-mus ass; eis „Tricolore“ wecht historesch Vertung wéi dee Fändel, op peren esou houfreg sinn. Doheem ... dat äis an de mengerwäreg net ein-

buerger Schouss gefall ass ... den Nationalfändel ass souzesoen de „Logo“ vun eisem Staat, deen am 19. an 20. Joerhonnert méi ewéi eng Kéier a Gefor war, eng Zort Biischeschaf oder Spëndche vu Frankräich oder der Belsch ze ginn ... stellt iech emol och nëmmen eng Minutt vir, wuer d'Lëtzebuurger da géng schaffe goen, a woufir dat nun emol net esou ass. Mä, gelldir, **et geet äis jo gutt; firwat solle mir äis Gedanke maachen;** firwat e Fändel ophänken? Dat huet also nach Zäit ... bis datt et vlächet verbuede gëtt. E schéine laténgesche Saz: *Videant consules*, ganz fréi iwwersat: Da kucke mer alt emol.

Stroossennimm

An de 70er/80er Joeren hat d'Actioun-Lëtzebuergesch **eng Initiativ geholl, fir mat de Gemengen zesummen no hire Stroossennimm ze kucken (natierlech gratis!).** Zënterhier sinn op d'mannst an der Halschent vun eisen Uertschaften d'Stroossennimm „an der Rei“; dat heescht, datt si deen Numm hunn, deen normalerweise ënnert de Leit bekannt ass a gebraucht gëtt. Datt des Actioun **ewell ronn 40 Joer virun eisem „Luxembourg Branding“** a genee an deem Sënn hir Wichtigkeet huet, ka wierklech kee bezweiwelen, apaart fir déi Leit, déi vu „bausseneran“ eng „Heibleif“ bei äis sichen. Gitt emol op Bartreng, Leideleng an iwwer wéinstens 50 Gemenge kucken, wat och vlächet an ärer Gemeng méiglech ass! **Mir offréieren nach ëmmer eis Hëllef fir „eiser Nimm“ op d'Stroosseschëlter vun ärer Gemeng ze kréien,** och wat d'Schreifweis ugeet. Mir komme gär laanscht a paken eng Hand mat un. Emol en A zougepëtz: Wier dat net eng gutt Iddi, fir de Kandidaten an eiser Gemeng op de Wahl-Programm ze schreiwen? Bis dann.

„Ceterum censeo“

Dat war **d'Iwwerschrëft vun enger Rëtsch vu ronn 50 méi grousser a klenger Artikelen,** fir eiser Sprooch an d'Constitutioun/Verfassung ze hëllefen. Dovun huet eis Actioun och e Bichelchen erausginn, dat un eis Memberen, un all intresséiert Leit, a vrun allem u jiddfer Deputéierte gang ass (dir kënt et nach bei äis froen) ... mä **leider schéngt d'Saach elo rëm an deer politescher Spaweck hänken ze bleiwen.** D'Ursaache si méi ewéi gelungen ... fir ganz héiflech ze bleiwen. Et geet z. B. vun „Zäitdrock“ rieds; a wann dir net gitt ... dat Ganzt schleeft ewell 15 Joer laang!

Et war net dat Gielt vum Ee, ze mengen, déi ganz Verfassung misst an engem Hoff op de Leescht geholl ginn. Op d'mannst déi méi „geleefeg“ Artikelen hätten hir Plaz um Chamber-Stëmmziedel fir den Oktober 2018 gehat, z. B. dee fir eis Sprooch an déi national Symbolen. Sot emol een, wou do de Problem wier! Mol kucken ...